



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

28. De blasphemia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

uis non ita manifestò constet, esse iure communi & antiquo latam excommunicationem; consuetudine tamè aliud receptum est, vt ipso facto excommunicatione censeantur affecti: aut saltem Pórtifex in c. *Tua, de sent. ex. vt certum reliquit, eos esse excommunicatione alstrictos, & statuit tanquam nouum ius, vt si denunciati fuerint Ecclesie sententia à nullo, præterquã à Romano Pontifice absolui queant, sin minus, ab Ordinario: Et hoc est, quod eo capite Glossa, Abbas, & alij Canonici iuris doctores tradiderunt. In cap. *Pessimam* 23. *Quæst. 8.* dicitur: *Pessimam quidem, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam auctoritate Dei, & Apostolorum Petri, & Pauli omnino detestamur, & interdiciamus. Et deinde dicitur: Si quis malo studio, odio, aut vindictæ cupiditate ignem exposuerit, excommunicetur, at si mortuus fuerit incendiarius, careat sepultura Christiana.**

Duodecimò queritur, An qui effringunt templa, & spoliant Ecclesias, sint ipso iure in excommunicationem prolapsi? Communis est omnium opinio, vt constat ex Glossa, Abbate, & cæteris in cap. *Conquesti, de sentent. excomm.* eos iure ipso excommunicationem contrahere. Quia licet in cap. *Conquesti, de sentent. excomm.* in eos, ipso facto excommunicatio non feratur, vt verum tamen, & certum relinquatur esse excommunicationem a liquo contra eos constitutam: de qua re suo loco fusius differemus.

Decimotertidò queritur; An ipso iure sint excommunicatione damnati, quicumque ex loco sacro rem sacram abstulerint, vt reliquias, calices, vestes, aliaque similia? Hoc ideo queritur, quia in cap. *Quisquis, 17. Quæst. 4.* dilucidè constitutum est: *Si quis domum Dei violauerit, & aliqua inde abstulerit sine licentia eius, cui Ecclesia est commissa, sciat se continuatione priuatum, donec satisfecerit. Respondeo, multos opinari, eos nequaquam ipso iure excommunicationem contrahere, nisi ædem ipsam sacram effregerint, & rem sacram furati fuerint. Quia in illo cap. dicitur: *Si quis domum Dei violauerit, id est, effregerit, & aliquid inde abstulerit.* Sic Abbas in cap. *Ex literis, de furtis, num. 2.* Alij verò putant, eos ipso facto, excommunicatione affici, si absque facultate eius, cuius curæ Ecclesia committitur aliquid rapuerint, vel extraxerint. Nam hoc ipsum, quod est aliquid furari, est domum Dei violare. Probabilior est prima sententia.*

Cap. XXVIII.

DE BLASPHEMIA.

Queritur primò, cui virtuti Blasphemia opponatur? S. Thomas 2. 2. *quæst. 13. art. 1.* censet Blasphemiam Fidei confessioni aduersari; quia verbis blasphemis Deo tribuit, quod in ipsam non cadit, aut negat, & detrahit, quod ipsi conuenit: quorum vtrumque Fidei confessioni repugnat. Quidam arbitrantur, Blasphemiam esse periurium contumeliosum, vnde eam cum Periurio quadam ex parte confundunt: Alij autem opinantur, Blasphemiam Religioni opponi: quia nihil aliud est, nisi conuictum, quod in Deum maledici conijciunt, hoc est, contumeliosum dictum, quod in Deum, vel Sanctos in cælo regnantes maledicis confert. Præterea, multæ blasphemie in Deum, vel Sanctos dictæ nihil falsi continent, quod cum fidei confessio nepugnet

sed solùm sunt contumeliæ, & maledicta, quæ conijciuntur in Deum: nam detestabili blasphemie scelere se obstringitis, qui aliquid veri de Deo dicit, sed per contumeliam, seu irrisionem, vt qui per Christi Domini membra obscenè, & impudenter iurat.

Deindè, in Iure Canonico Blasphemi in Deum, vel Sanctos sub Maledicis continentur: in *Titulo De Maledicis.* Postremò, blasphemiam in Regem, vel Principem, est verbum contumeliosè in eum dictum, ergo Blasphemia in Deum, nihil aliud est, nisi conuictum coniectum in Deum: ita ex Hugone Sancti Victoris colligit Conar, in c. *Quamuis pactum de pactis, in 6. par. 1. §. 7. num. 8.* Et hoc mihi magis probatur. S. Tho. præsius videtur Blasphemiam accepisse, prout est verbum, quod in Deum contumeliosè dicitur, continens, vel sapiens hæresim. Nec item Blasphemia semper cum periurio, aut Iureiurando coniungitur.

Secundò Queritur; Quid sit Blasphemia peccatum in Deum? Respondeo, ex communi omnium sententia, esse verbum, quod de Deo, vel Sanctis in cælo cum Christo viuentibus per contumeliam dicitur. Quare, vel affirmat aliquid, quod Deo non competit; vel negat, quod ei conuenit; vel certè, quæ Dei sunt, absque iusto, & debito honore, cultu, & reuerentia nominat, irridendo, aut per ea turpiter, & inhonestè iurando. Quo fit, vt Blasphemia ab Infidelitate penitus distinguatur: nam infidelitas in mente consistit, est enim falsus mentis contra Fidem assensus: Blasphemia verò in verbo, seu sermone posita est: nec enim credit blasphemus, quod vocibus exprimit, & effutit. Differt etiam, vt dixi à peccato, quod Fidei confessionem euertit: quoniam Blasphemia latius se fundit: per blasphemiam enim ea dicuntur, quæ contumeliosè nominantur, quamuis Deo verè conueniant.

Tertidò queritur, quot modis Blasphemia contingat? Respondeo, multis; Primò, si de Deo quis aliquid dixerit, quod in ipsum non cadit, vt si eum compeller crudelem, vel iniustum, inscium, & ignarum, vel mendacem, vel inuidam, vel talem, qui res hominum non videat, non curet, non re tè administret. Deindè, si de Deo deneges aliquid, quod ipsi conuenit, vt si dixeris eum, hoc vel illud prohibere nò potuisse, vel nò debuisse, vel nihil hominū casus aduersos, vel prosperos curare. Item, si dicendo rei creatæ tribuas, quod est propriū Dei: quo crimine se commaculat frequenter, molles, & lasciuu puellarum amatores, quas ita amant ardentè, ita immodicè laudat, & prædicant, vt eas nominibus quibusdã appellent, cæco amoris igne inflammati ad libidinem, quibus aliquid Dei proprium significatur. Quo etiã se scelere deuincit is, qui per rem aliquã creatã, tanquã per Numè, & Deum iurat, qualis est mos Gentiliu. Præterea, si Deo aliquid mali imprecaris: nam hoc ipso tuis verbis Deū malo subijcis, quasi Deus possit mali aliquid perpeti. Postremò si per membra Dei, vel Christi Domini obscenè, & turpiter iures, in quod immane scelus, & horrendum solent incidere nebulones, muliones, agalones, & aurige, & alij rustici, viles, & abiecti homines, qui quidem cum patientes, & lenes non sint, mala, quæ sibi eueniunt, Deo tribuunt: & iras, & indigna

in dignatione correpti, & incensi, ita Deo, & Sanctis cum Christo regnantibus succensent, ut impiè, & nefario ore, acque sacrilego multa inhonestè, & impudenter effutiant: In quibus ideo blasphemia continetur, quia foedè, & inhonestè, & contumeliosè dicuntur.

Quartò *Quæritur*, An Maledictum, quod in Sanctos conijcitur, verè, & propriè Blasphemiam rationem habeat? *Respondeo*, habere, quia quem, à modo dicitur veneratio, & cultus, quo Sanctos reuerentur, & colimus, est religionis actus; non quia ipsos, propter ipsos solum religiosè honoremus, colamus; sed etiam propter Deum honoramus, qui eos sanctitate donauit, sic etiam Maledictum, quod eis infigitur, est Blasphemiam peccatum, quia in ipsis Deo maledicitur; qui enim maledicit Sanctis, maledicit eis, ut Sancti sunt: ac proinde maledicit in Sanctis ipsi Deo, qui Sanctos effecit, & à quo est Sanctitas: nam sic etiam qui iurat per Sanctos, religiosè iurat, quia iurat per eum, à quo Sanctitas existit, ac pendet.

Quintò *quæritur*, An Inquisitores hæreticæ prauitatis ius habeant, & auctoritatem inquirendi, & animaduertendi in Blasphemos? De hac questione *Castro*, lib. 1. de *inst. heret. punit.* cap. 12. *Couarr.* in *cap. quomodo pascitur. De pascitur.* in 6. p. 1. §. 4. nu. 1. *Simanc.* de *Cast. instr.* tit. 3. *Respondeo*, blasphemias nonnullas esse, quæ manifestè continent, aut sapiunt hæresim: & de talibus cognoscere possunt Inquisitores, Aliæ verò sunt Blasphemias, quæ hæresim non continent, aut sapiunt; & in huiusmodi blasphemias ius, & auctoritatem ordinariam non habent Inquisitores. Quò fit, ut Blasphemia sit crimen mixti fori, ut latè probat *Soc. lib. 4. consil. 119.* & *Couarr. loco citato.* Quoniam de omni blasphemia quam in Deum, vel Sanctos maledici conijciunt, possunt cognoscere, tum ciuiles, & profani magistratus, tum Ecclesiasticus, & sacri; & datur præuentioni locus. Is enim Index, qui primus blasphemum, sine maledicum deprehenderit, & ceperit, in eum inquit, & animaduertit.

Sextò *quæritur*, quibus pœnis Canones, vel leges, & iura afficiant eos, qui se blasphemias scelerè obstringunt? *Respondeo*, hoc peccatum a deo esse inmane, atrox, & detestabile, ut aliquando sacræ literæ, si de blasphemia sermo incidat, benedictionis nomine utatur, per Antiphrasim significantes maledictionem. 3. Reg. 21. Impia Iezabel de Naboth loquens, calumniando dixit: *Benedixit Deo, & Regi.* Job. 1. *Ne forte peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordib. suis: & c. 2. Benedic Deo & mouere.* Et in veteri lege Iudgorum, Dei iussu constituta est pœna mortis in eos qui Deo maledicebant; lapidibus enim à toto populo obruebatur. *Leuit. 24. Qui blasphemauerit*, inquit, *nomen Domini, morte moriatur: lapidibus obruet eum omnis multitudo populi, sine ille tunc, sine peregrinus fuerit.* Et in authentica, ut non luxurièrunt homines, constituit pius Imperator legem, qua præcipit, ut blasphemii vltimis supplicis puniantur: Porro vltimum supplicium in iure ciuili, intelligitur pœna capitis, seu mortis. *Ultima. ff. De Pœnis. Propter talia*, inquit, *Imperator, delicta, & fames, & terramotus, & pestes eueniunt. At vero consuetudine recepta, mortis pœna blasphemis per leges Imperiales irrogata, iam*

sublata est, ut teste *Iulio Claro*, libro quinto *sententiarum*, in *Practica. verbo*, Blasphemiam numero tertio communis iuris ciuilis interpretum tradit opinio. Immo, ut ait *Couarruias loco citato*, olim etiam pœna mortis non puniebantur omnes blasphemii, sed qui ex consuetudine, & absque emendationis, & correctionis spe Deo maledicebant. In his tantum habere locum pœnam mortis iure Imperiali constitutam, aiunt *Cynus*, *Baldus*, *Sallicetus*, *Anania*, *Alexander*, ut citat *Couarruias in cap. quomodo pascitur. de pascitur.* in 6. par. 1. §. 7. nu. 8. 9. 10.

In iure verò Canonico, grauissimæ pœnæ in blasphemos sunt constitutæ, cap. *statuimus. De Maledictis*, sancitum est: *ut si quis contra Deum, vel aliquem Sanctorum suorum, & maxime B. Virginem, linguam in Blasphemiam publicè relaxare presumpserit, per Episcopum suum pœnis debitis subijciatur, videlicet, ut septem diebus Dominicis præ foribus Ecclesiæ palam, dum aguntur Missarum sollempnia, existat, Et vltimo die Dominico pascitur, & calcamenta non habeat, ligatus corrigia circa collum: & sextis quibusque ferijs intra illud tempus contentis in pane, & aqua ieiunet, arceaturque ab Ecclesiæ ingressu, & tres, si poterit, alioqui duos pauperes, aut unum reficiat illis diebus. Quod si ad hoc ei facultates non suppetunt, in aliam pœnam commutetur: quam si luere recusauerit, ei interdicitur ingressus Ecclesiæ, & Ecclesiastica careat sepultura, si decesserit. Hæc ibi. Sed hanc pœnam laici tantum non Clerici subire, & perferre debent, ut testantur *Innocentius*, *Hofstiensis*, *Io. Andreas*, & *Abbas*. Clerici verò blasphemii iuxta id, quod habetur in *c. si quis per capillum* 22. *quest. 1.* ab ordine Ecclesiastico, & honore deijci deberent, nisi ea pœna esset vsu abrogata, ut docet *Hofstiensis*. Et vtraque eiusmodi pœna, teste *Abbate*, locum solum habet in ijs, qui maledicunt ex consuetudine quadam, & absque emendationis, & correctionis spe; vel cum ita grauis est blasphemia, ut magna iniuria Dei maiestatem afficiat. Ita *Bernardus* in *Practica Criminali* cap. 103. & *Couarruias in cap. quomodo pascitur. de pascitur.* in 6. par. 1. §. 7. num. 10. *Abbatem secuti. Quæ* quidem iuris pœnæ, licet in desuetudinem abierint, indicant tamen, quam execrabili scelere se polluant ijs, qui impuro ore in Deum, aut Sanctos maledicta conferunt. In Concilio Lateranensi sub *Leone X. Sess. 9. capite Ad abolendam*, statuitur; *ut quicumque Deo palam seu publicè maledixerit, contumeliosèque atque obscenis verbis Dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam Virginem Mariam Dei genitricem expressè blasphemauerit, si minus publicum, iurisdictionem gesserit, perdat emolumenta triam mensium pro prima, & secunda vice disti officij: Si tertio deliquerit, illo, eo ipso, priuatus existat. Si Clericus, vel Sacerdos fuerit, eo ipso, quod de delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum, quæcumque habuerit, fructibus vnus anni multetur: hoc pro prima vice. Pro secunda, si conuictus fuerit, si vnicum beneficium habuerit, eo priuatur: si plura, quod Ordinarius maluerit, id amittere cogatur: quod si tertio eius sceleris conuincatur, dignitatibus, beneficijs omnibus, quæcumque habuerit, eo ipso priuatus existat, ad eaque vltèrius retinenda inhabilis reddatur: eaque liberè impetrari, & conferri possint. Laicus verò blasphemans si nobilis fuerit, pœna vigin-tiquinque ducatorum multetur: & pro secunda vice quinquaginta, pro tertia, nobilitate amittat. Si verò ignobilis, & plebeius fuerit in carcerem detrudatur, quod si vltra duas vices publicè blasphemauerit, mihra infami per in-**

tegrum diem ante fores Ecclesie principalis coronatus stare cogatur. Quod si lapsus in hoc peccatum lapsus fuerit, ad perpetuos carceres, vel ad tritremes damnetur. Et qui reliquos Sanctos blasphemauerit, arbitrio Iudicis rationem personarum habituri, aliquantulo mitius puniatur. Et Iudices seculares, qui in tales blasphemias consultos non animaduertent, nec eos iustis, & debitis poenis affecerint, quantum in eis fuerit, quasi eodem scelere contaminatis, eisdem quoque poenis subijciantur. Qui vero in illis puniendis solliciti, & seueri fuerint, qualibet vice decem annorum indulgentiam consequantur, & tertiam partem multae pecuniariae habeant. Hæc ibi: quæ & ipsa vlt recepta non sunt. Iulius III. in Constitutione Pontificia, quæ incipit: In multis, præcipit: vt scientes denuncient apud Iudicem de blasphemis intra triduum; alioqui in easdem poenas, incurrant; & vt denunciatio possit haberi loco vnius testis, si iureiurando, denunciet. Consulti habeantur in famæ, inhábiles ad quacunque beneficia, gradus, honores, & dignitates obtinenda, si bis conuincantur. Si tertio conuicti fuerint, ipso iure priuati beneficij Ecclesiasticis, officijs, dignitatibus, magistratibus quibuscunque, & sint intestabiles actiue, & passiuè sint inhábiles ad testimonium faciendum. Hæc Iulius III. in ea constitutione: & instituit Iudices huius criminis Inquisitores hæreticæ prauitatis generales.

At Pius V. in Constitutione Pontificia, cuius initium est: Cum primò Apostolatus, inter alia sic ait: Ad abolendum nefarium, & execrabile blasphemie sceleris, quod in antiqua lege Deo morte puniri mandatum; & imperialibus quoque legibus præceptum est: tunc autem propter nimiam iudicium in puniendo segnitatem, vel potius de factitudine supra modum inualuit: Leonis X. prædecessoris nostri in nouissimo Lateranensi Concilio statuta reuocantes decernimus, vt quicumque laicus Deum, & Dominam, nostrum Iesum Christum, & gloriosam Virginem Mariam eius genitricem expressè blasphemauerit, pro prima vice poenam viginti quinque ducatorum incurrat: pro secunda, poena duplicabitur: pro tertia, centum ducatos soluet; & in nomina notatus exilio multabitur. Qui plebeius fuerit, nec erit soluendo, pro prima vice, manibus post tergum ligatus ante fores Ecclesie constituetur per diem integrum: pro secunda, suffigabitur per urbem: pro tertia, ei lingua perforabitur, & mittetur ad tritremes. Quicumque Clericus blasphemie crimen ad miserit, pro prima vice fructibus vnius anni, omnium etiam quarumlibet beneficiorum suorum: pro secunda, beneficijs ipsi priuetur: pro tertia, omnibus etiam dignitatibus exiis deponatur, & in exilium mittatur. Quod si Clericus nullum beneficium habuerit, poena pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniatur: pro secunda, carceribus mancipietur: pro tertia, verbaliter degradetur, & ad tritremes mittatur. Qui reliquos Sanctos blasphemauerit, pro qualitate blasphemie, Iudicij arbitrio puniatur. Hæc ibi. Et decernit in blasphemos posse inquirere, & animaduertere quoslibet Iudices competentes. Sed nec huiusmodi Constitutiones Pontificie moribus confirmatæ esse videntur.

Septimò Queritur, An eum, qui Deo, vel Christo Domino, vel eius beatissimæ Genetrici palam, seu publicè maledixerit, increpare debeat, qui audit tamen eiusmodi reprehensione maledicus ille, & blasphemus emendandus non credatur? Respondet Nauarrus in Man. cap. 12. num. 83. eum hominem, ad obiurgandum lege compelli, quod probat ex Concilio Lateranensi paulò ante citato, vbi ait. Quicumque blasphemantem au-

dierint, eum acriter verbis obiurgare tenentur, si citò periculum suum id fieri posse contingeret. At enim Nauarrus non rectè ex concilio deduxit, audientes ad stringi ad reprehendum maledicentem Deo, etiam cum nulla subest emendationis spes. Concilium enim fortassis, non ius nouum condidit, sed solum ius naturale confirmasse videtur, quo debemus publicè peccantes arguere, & obiurgare, cum spes emendationis appareat, vt pudè facti respiciant. Quod si Concilium id ius nouum constituit, quod reuera potuit, nimirum, vt si quem publicè Deo maledicentem audierimus, acriter increpemus, si id fieri commode queat; non ob emendationem eius, sed potius ob delicti poenam, & vindictam, vt huiusmodi reprehensione maledici quasi poena quadam afficiantur, dicimus, non esse id vlt receptum.

Octauò Queritur, An qui palam Deum, vel Sanctos coeli habitatores maledictis incesant, ad Iudices deferri debeant? Concilium Lateranense eo, quem indicauimus, loco decernit, vt qui eos audierint, verbis acriter obiurgare, & corrigere debeant, & eorum crimen deferre ad Iudicem Ecclesiasticum, vel secularem intra triduum: quod si plures blasphemantem simul audierint, singuli eum accusare tenentur, nisi forte omnes conuenerint, vt vnus pro cunctis talis præcipitur officio. Hæc Concilium. Et Iulius III. in Constitutione Pontificia paulò ante citata imperat, vt scientes denuncient intra triduum eum, qui maledicit: alioqui incurrant in easdem poenas, quibus ipsi maledicti subijciuntur. Et cap. Si quis per capillum 22. Quest. 1. Olim Pius I. constituit, vt si quis talem hominem non accusauerit, eum diuina condemnatione coercendum: quod si Episcopus tale delictum punire neglexerit, eum acriter castigandum. Quæ omnia iure potuerunt sanciri, quoniam eiusmodi criminis denunciatio non præcipitur solum ob emendationem eius, qui tantum nefas admittit; tunc enim priuatum prius increpare deberet, & emendatus iam atque correctus, nequaquam esset ad Iudicem deferendus; sed id præcipitur ob poenam sceleris, & proinde etiam ante priuatum admonitionem, & correptionem, imò post emendationem quoque accusari iure potest. Nam, vt suo loco dicemus, accusatio, vel denunciatio iudicialis, non Evangelica, priuatum admonitionem non postulat: quia non ad emendationem eius, qui deliquerit, refertur; sed ad publica crimina, & facinorosa poenis debitis puniendâ, vt docet Couar. lib. 2. 7. ar. resolut. cap. 10. num. 3.

Nonò Queritur, An qui in Deum, vel Sanctos maledicta conijcit, possit à Sacerdote, qui sacram eius peccatorum confessionem excipit, absolui sine graui poena poenitentiae iniuncta, & imposita speciatim propter blasphemiam, & maledicti crimen? Concilium Lateranense loco citato, sic inquit: In foro poenitentiae, nemo blasphemie reus absque grauissima seueri Confessoris arbitrio iniuncta poenitentia absolui possit. Vnde Nauarrus loco citato cenlet non licere poenitentem absolui absque grauissima poenitentia imposita. Sed, vt ait Armilla, in verbo Blasphemiam, num. 5. huiusmodi Concilij decretum non est ventium moribus comprobatum, quod attinet ad poenam in eo constitutam in maledictos; satis erit, si sacerdos blasphemie crimen

quam immane sit, & quantis Iuris poenis subiectum, ostendat, & exaggeret sceleris gravitatem.

Decimo Quæritur, An maledicta, quæ in Deum dicuntur, specie per se distinguantur à maledictis, quæ dicuntur in Sanctos? Sunt, qui id afferant: propterea quod honor, & cultus Deo debitus specie differt ab eo, qui Sanctis debetur; ergo etiam maledicta, quibus Deum incelsimus, specie distinguuntur ab his, quibus Sanctos afficiamus.

Sed verius docet Caietanus 2. 2. q. 13. art. 1. ad 2. omnes has blasphemias specie convenire; differre tamen subiectæ materiæ gravitate, & leuitate: quoniam, ut dixi, maledictum, quod in Sanctos conijcimus, est peccatum religioni contrarium: vna tantum est religio, quæ Deo cultum debent tribuit, & Sanctis propter ipsum Deum ergo vnum etiam est blasphemiam crimen, quæ Deo maledicuntur, vel in ipso, vel in suis Sanctis: Sic etiam infurandum specie nõ differt, eo quod per Deum, vel per Sanctos quis iuret. Non tamen significat Caietanus blasphemias aliunde specie non differrentiam ex, quæ hæresim continent, specie distinguuntur ab his, quæ nullam hæresim habent annexam.

Vndecimo Quæritur, An sit vnum numero peccatum blasphemiam, quæ quis simul Deo, & Beatissimæ Virgini, & Sanctis maledicit? Hanc quæstionem quarto libro diluimus, cum de Peccatis egeremus cap. 4. q. 5.

Duodecimo Quæritur, An blasphemiam manifesta, & notoria sit casus, cuius absolutio iure communi Episcopo referretur? Syluester, & Angelus in verbo, Blasphemiam, referunt, multorum fuisse sententiam, eius criminis, absolutionem esse Episcopo iure communi referuatam; quod probare nitentur ex cap. Statutus. De Maledictis, cuius paulo ante fecimus mentionem. Sed verius est quod Syluester, Angelus, Armilla, & Nauarrus locis supracitatis testantur, nõ esse iure communi referuatam: quia cap. illud Statutus, locum habet in blasphemiam in forum iudiciale delatis, quæ more antiquo, solemnè poenitentia puniebantur, quam Episcopi imponebant, & postea ex toto, vel ex parte relaxabant, Cæterum privatis Episcopo rum constitutionibus Blasphemiam absolutio in nonnullis prouincijs, & locis solet Episcopis referuari.

Decimotertio Quæritur, An si blasphemus in Deum, vel Sanctos in foro poenitentiam interiori absolutus, sui criminis poenitentiam iniunctam egerit, possit nihilominus in foro exteriori à Iudice puniri? Bartolus, vt refert Couar. lib. 2. Variar. resolut. cap. 10. num. 3. respondet, præmissis statuto, quo poenitentia remittitur ei; qui in amicitiam redierit eius, quem offenderat, non esse reum criminis puniendum, si poenitentiam criminis egerit in foro poenitentiam impositam. Nam criminis acta poenitentia, reconciliat sibi quis Dei offensam gratiam, & benevolentiam. Bartolo scripterunt Petrus Ancharanus, Ioannes Anania, Felinus; & Decius, quos citat Couarruias loco citato. Sed longè verius est, quod docet ipse Couar. lib. 2. Variar. resolut. cap. 10. num. 3. ad finem, posse blasphemum à sacerdote criminis absolutum, etiam peccata poenitentiam, in foro exteriori puniri. Lex

enim humana, qua remittitur poena ei, qui offensus gratiam sibi reconciliauit, tantummodo locum habet in eo, qui ratione iniuriæ alteri illatæ iure poterat in foro exteriori ab eo, quem offenderat, accusari. Secus verò est de eo, qui iniuria diuinam Maiestatem affectit.

Decimoquarto Quæritur, An si blasphemus in Deum, vel Sanctos à Iudice Ecclesiastico fuerit in foro exteriori criminis absolutus, possit iterum apud Iudicem civilem siue secularem accusari, & ab eo puniri? Respondet Couar. loco citato, num. 6. posse iterum Iudicem secularem in eum inquirere, & animaduertere, & hauc aut esse communem sententiam. Citat enim Abbatem, Baldum, Antonium Butrium, Ioannem Andream, Petrum Ancharanum, Felinum, idem probat ex cap. Felicitas, §. Per hoc, De Penit. in sexto. Quod si obijciatur in cap. De his, De accusatione. Regulam iuris, quæ ait: De quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari. Respondet Couarruias, eam intelligi, quando poena à Iudice Ecclesiastico inflicta, ita iusta ac debita fuerit, vt reus pro qualitate criminis meritis luerit poenas.

Decimoquinto Quæritur, An qui simul pluram maledicta in Deum, vel Sanctos coniecit, vnum tantum crimen blasphemiam committat, & vna tantum poena puniri debeat? hanc quæstionem tractavi lib. 4. cap. 4. q. 5. Respondent quidam, si causa in iudicio exteriori agatur, vnum tantum peccatum censeri, & vnam poenam maledicuntur contraxisse. Idque probant, ex L. Inficiendo §. Infans ff. De furtis, vbi dicitur: Infans apud furem adoleuit: tam adolescentis factum fecit ille, quam infantis, & vnum tamen est factum. Et deinde subiicitur: Si surreptus furi foret, ac rursus à fure altero eum recuperasset, non amplius quam semel cum eo furti agi possit. Et L. Qui bis, ff. De verb. obli. habetur, Qui bis idem promittit, ipso iure, amplius quam semel non tenetur. Si tamen in foro conscientie causa agatur, aiunt iidem auctores eum, qui vno sermone Deo maledicit ter, quater, & tria vel quatuor numero peccata committere, quoniam non minus nefarie, & impie in secundo tertio, quartoque verbo delinquit, quam in primo: quanquam secundum leges, & iura in foro exteriori vna tantum poena mulctatur, licet grauiori. Cæterum probabilius mihi videtur, vnum quidem esse peccatum, sed multo grauius, quam si semel tantum quis maledixisset, quoniam omnia maledicta sunt partes vnius continuati sermonis, sicut si quis alterum semel, & iterum pugno percuteret, aut gladio cæderet, aut virgis verberaret, absque temporis intervallo: Item quia secundum maledictum, & tertium nihil aliud est, nisi primi maledicti confirmatio.

Decimosexto Quæritur, An qui subito iræ impetu Deo vel Sanctis maledicit, lethale peccatum admittat? Respondeo: Si adeo subita est ira, vel alia animi perturbatio, vt omnem rationis deliberationem antevertat, eum hominem in peccatum non incurtere: Si verò aliquantulum rationis iudicium sequatur, plenam tamen præcurrat, veniale, & leue peccatum committere: si autem plenam deliberationem rationis comiterit, lethalem culpam cõtrahere. Potest enim temporis momento ex pleno animi iudicio deliberatio extiteret, quæ ad meriti, vel peccati rationem sufficiat.

Decimo septimò queritur, An consuetudo in aliqua prouincia maledicendi Deo, vel Sanctis excuset à pœna constituta ipso iure in Blasphemosis? *Respondeo*, cum Couarruias in cap. *quomuis pœnam par. 1. §. 7. num. 12.* non excusare, quam dicit ibi idem Couarruias esse communem sententiam. Si *QVAERAS*, an Blasphemia ob consuetudinem deprauatam maledicendi, in aliqua prouincia iure queat impunite relinqui? *Respondeo*, cum eodem Couarruias loco citato, & alijs, quos ille refert, hoc crimen ob consuetudinem deprauatam non mereri remissionem pœnæ, quia est immane scelus.

Decimo octauò Queritur, quid iudicandum sit de his, qui in Deum, vel Sanctos conuitia dicunt praua quadam, & inueterata consuetudine maledicendi rapti; & quo pacto is, qui eorum confessiones excipit, sese gerere aduersus eos debeat, videlicet an hocce maledicos absolutione criminis dignos censere queat, an non? *Respondeo*, distinguendū esse: nā quia assueti blasphemijs maledicta in Deum, vel Sanctos passim conferunt, simpliciter illi quidem non sunt ab absolutione criminis arcendi, sed ad tempus ab ea suspensi merito detinendi, vt interim prauam, & peruersam consuetudinem aliqua ex parte deponant, & exuant. Si tamen signa certa, & manifesta doloris, & detestationis suæ illius sacrilegæ impietatis dederint, nec in aliud tempus absolutio commode differri queat absolui à peccatis queunt, imposita tamen poenitentia salutari, ac tanto crimini debita.

Vltimò queritur, An Blasphemus à testimonio in iudicio dicendo repellatur tanquam infamis? *Respondeo* Couarruias loco citato repelli, si sit criminis condemnatus.

Cap. XXIX.

DE ORATIONE.

Quid sit oratio.

Quoniam oratio, qua Dei opè, & auxiliū inuocamus est Religionis officium, ideo est nobis de ea in præsentī breuiter differendū.

Primò queritur, quid sit oratio? *Respondeo*, eam variè Theologis definiri. Damascenus lib. 3. de fide ortho. cap. 24. *Oratio*, inquit, est *ascensus mentis in Deum*. Cum qua definitione conuenit illa Augustini lib. de spiritu, & anima cap. 50. dicentis: *Oratio, est pius mentis affectus directus in Deum*. Illa itidē Hugonis definitio, quam ex eo referunt Alex. p. 4. q. 26. m. 1. art. 1. & Gab. in Canonem *Missa lect. 61.* est conuersio in Deum per piū, & humilem mentis affectum: Qua ratione Oratio cōplectitur omnem contemplationis, laudationis, & gratiarum actionis actū. Damascenus item loco citato definit sic: *Oratio est petitio rerū decentium à Deo*, Cui definitioni consentit illa etiā Augustini definitio, quam afferunt Alexander, & Gabriel locis citatis. *Oratio, est rerum inuisibilium inquisitio*; & illa Glossæ: *expressio desiderij ad bonum adipiscendum, & malum fugiendū, per verbum exterius, vel interius*. Has omnes definitiones explicant Alexan. par. 4. q. 26. m. 1. a. 1. Gab. in Canon. *Missa lectioe 61.*

In hisce postremis definitionibus, petenda exprimuntur, illis primis, facultas, qua Deum oramus. Gregorius definiuit, vt testatur Alexander, & Gabriel, *Orare, est amarus ex compulsionē cordis gemi-*

mus, & non composita verba resonare. Hugo similiter *Oratio, est deuotio ex cordis compulsionē profecta*. Bernardus quem citant Alexander, & Gabriel, *Oratio, est hominis Deo adherentis affectio, & familiaris quedam, & pia allocutio, & statio illuminatæ mentis ad fructū Deo, quando licet*. Huiusmodi definitionis explicat variis Orationis effectus. Quare Oratio potest sic generatim definirī: est petitio rerum decentium, quæ ad Deum dirigitur, vel ad alium propter ipsum Deū. Petitio ponitur tanquam Orationis genus. Est autem vniuersim Petitio, locutio quædam ad alterius animum flectendū, & mouendū, vt vel in bonis iuuat, vel à malis defendat, ac liberet. Qui petit aliquid, eò ipso, declarat velle se obtinere, quod postulat.

Secundò Queritur, An oratio per seipsam sit virtus? Quidam propter singularem orationis virtutē, ac vim & excellentiā, qua pollet, & præstat alijs, vsumq; necessarium, putant eā per se virtutē esse, impio esse virtutū maximam. Ceterum virtutis actus, & officium est non virtus; vt docent Alexan. p. 4. q. 26. m. 1. a. 2. S. Tho. 2. 2. q. 83. a. 3. Ric. 4. d. 15. ar. 4. q. 2. Gabriel Canon. *Missa lectioe 61.* neque enim est aliqua infusa, vel innata, vel acquisita virtus: Et quamuis virtus esset, non inter omnes tamen primatum obtineret, cum Caritas sit omnium virtutum maxima, & inter omnes arcem tenens ac principatam.

Tertiò Queritur, cuiusnam facultatis humanæ oratio sit opus, vel actus. Conueniunt omnes, esse facultatis in homine; quæ rationis est compos: sed an voluntatis actus sit, an Rationis, & intelligentiæ, inter se dissentiunt. Alij enim putant esse voluntatis actum; alij Rationis, & intelligentiæ. Qui primam tuerent sententiam, eam ita confirmant, quia Oratio est religionis officium, & opus: ar Religio, virtus est in voluntate sedem habens. Deindē, Oratio, est mentis desiderium, & votum. Posteriores verbò earatione mouentur, quod Oratio, est ascensus mentis in Deum, vel, vt diximus, est petitio: ar Petitio, est locutio; sed interior locutio, rationis est, & intelligentiæ, non voluntatis actus, vel opus. Quare S. Thomas 2. 2. q. 83. ar. 1. concludit, Orationem esse rationis actum: nam quamuis in Oratione duo actus requirantur, & voluntatis affectus, desiderium, ac votum, & rationis ac mentis actus, quo petendo exprimamus, quod cupimus; præcipue tamen Oratio, est petitio ac proinde actus rationis, quo mens cum Deo loquitur, & ab eo petit, quod optat. *QVAERES*, quomodo fiat interna mentis locutio? *Respondeo*, mente loqui, nihil aliud esse, quam mentem intra se concipere intelligendi actum, quo exprimit, & declarat, quod cupit: sicut enim externo verbo significamus alteri internos mentis cogitatus, sic mens intra seipsam actū intelligendi, quasi verbum fingit, ac format, quo exprimit lux voluntatis affectus, desideria, & vota. nec refert, quod oratio sit Religionis actus, & Religio sit virtus, quæ in voluntate in hæreat: quoniam virtus, quæ in vna hominis facultate in hæret, vel in insidet, non solum functiones illius facultatis in qua est, sed etiam aliarum facultatū opera, & officia præstat.

Quarò querit, An Oratio sit Religiois opus? Oratio quæstionis est: quæ religiois est honorē, & cultū